

дирижёрского жеста / О. Трезмина // Вестник Челябинской государственной академии культуры и искусств 4 (36), 2013. – С. 78–85.

REFERENCES

1. Andreev, V. (2000). *Pedagogika: uchebnyj kurs dlya tvorcheskogo samorazvitiya*. [Pedagogy: Training course for creative self-development]. Kazan.

2. Gorbenko, O. (2015). *Pedagogichni umovi instrumentalno-vikonavskoi kompetentnosti majbutnix uchiteliv muzичного mistectva*. [Pedagogical conditions of instrumental and executive competence of future teachers of musical art]. Kirovograd.

3. Erzhemskij, G. (1988). *Psixologiya dirizhirovaniya: nekotorye voprosy ispolnitelstva i tvorcheskogo vzaimodejstviya dirizhera s muzykalnym kollektivom*. [Psychology of conducting: Some questions of performance and creative interaction of the conductor with the musical group]. Moscow.

4. Kurinnaya, A. (2011). *Rechetrovcheskoe osmyslenie slova: sociokulturnoe izmerenie*. [Speech comprehension of the word: sociocultural dimension]. Odesa.

5. Lesnik, O. (2009). *Doslidzhennya rivnya sformovanosti xudozho-movlennevix umin majbutnix uchiteliv muziki na osnovi xormejsterskoj pidgotovki*. [Study of the level of formation of artistic and speech skills of future music teachers based on the chorister's training]. Kyiv.

6. Musin, I. (1967). *Texnika dirizhirovaniya*. [Conducting technique]. Leningrad.

7. Olxov, K. (1979). *Voprosy teorii dirizherskoj texniki i obucheniya xorovyx dirizherov*. [Questions of the theory of conducting technique and teaching choral conductors]. Kyiv.

8. Petrushin, V. (1997). *Muzykalnaya psixologiya*. [Musical psychology]. Moscow.

9. Prikhodko, O. (2017). *Xorova muzika a capella drugoi polovini XX– pochatku XXI stolittya: teoretichne osmyslennya i vikonavski pidxodi*. [Choral music a capella of the second half of the 20th - the beginning of the 21st century: theoretical comprehension and performance approaches]. Kyiv.

10. Soroka, M. (2018). *Osoblivosti formuvannya movnoi osobistosti zdobuvacha osviti u koledzhi «molodij uchenij»*. [Features of formation of the linguistic personality of the applicant of education in college]. Kyiv.

11. Teplov, B. (1947). *Psixologiya muzykalnyx sposobnostej*. [Psychology of musical abilities]. Moscow.

12. Trezmina, O. (2013). *Xudozhestvennaya funkciya dirizhyorskogo zhesta*. [Artistic function of the conductor's gesture]. Chelyabinsk.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛЕСНИК Олена Степанівна – старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: інноваційно-орієнтована підготовка майбутніх фахівців мистецького спрямування.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LESNIK Olena Stepanivna – Senior Lecturer of the Department of conducting-choral training of South-Ukrainian National Pedagogical University named after. K. D. Ushinsky

Circle of scientific interests: innovative-oriented training of future specialists of artistic direction.

Стаття надійшла до редакції 05.11.2019 р.

УДК 37.037(09)

DOI:10.36550/2415-7988-2019-1-185-125-129

ЛОСІК Вікторія Георгіївна – викладач кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9465-3951>
 e-mail: mr.dya69@gmail.com

СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Однією з передумов входження України до єдиного Європейського освітнього простору є впровадження європейських норм в освіті й науці. Необхідність удосконалення української системи освіти, підвищення її рівня якості є важливим завданням, що обумовлено потребами формування

позитивних умов для становлення й реалізації студента як майбутнього професіонала та його особистісної самореалізації. Вирішення цієї проблеми можливе за умови підготовки майбутнього педагога, яких володіє ґрунтовними знаннями, має розвинені педагогічні здібності, досконалі професійні вміння, професійну самосвідомість, педагогічне мислення, володіє навичками

самонавчання, самовдосконалення. Тому формування готовності майбутнього педагога до професійної діяльності в сучасних умовах набуває особливої значущості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи наукові дослідження з питань професійної компетентності вчителя та визначення її складових, ми можемо зазначити те, що сьогодні є значна кількість наукових праць, присвячених даній проблемі, а саме: питанням формування професійної Н. Кузьміна, О. Овчарук, методичної компетентності вчителя В. Адольф, А. Маркова, застосуванням компетентнісного підходу до змісту професійної діяльності І. Зімня, А. Нісімчук, О. Пометун визначенню вимог до підготовки вчителя Г. Матушинський, Ю. Цвенгер, О. Мороз, П. Щербань та ін.

Слід відзначити дослідження професійної компетентності в роботах закордонних авторів таких як: С. Де Бано, Дж. Кулман, Р. Коллінз, В. Де Лосншере, Д. Макклеланд, Дж. Равен, І. Т. Спенсер, Дж. О. Тул, Н. Фітер, Дж. Фланаган, Дж. Фолгер та інші.

Мета статті – визначити інформаційну складову формування професійної компетентності фахівця фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна компетентність фахівця – це сукупність його особистих якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат [6].

Важливого значення у професійній компетентності фахівця з фізичного виховання набувають внутрішні фактори особистості: особистісні якості, тобто структура особистісних здібностей та рис характеру, його загальна культура, управлінські та організаторські можливості.

Професійна компетентність фахівця – це базова характеристика діяльності фахівця; вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (вміння) компоненти і має головні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності і критичність мислення.

На основі цього запропоновано таке розуміння професійно-педагогічної компетентності [1].

Професійно-педагогічна компетентність фахівця є складною багаторівневою стійкою структурою його психічних рис, що формується внаслідок інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних умінь, значущих для фахівця особистісних якостей і має окреслені суттєві ознаки (мобільність,

гнучкість і критичність мислення). Ці зміни встановлюють нові вимоги до професійної діяльності фахівця: якості його психологічно-педагогічної підготовки й професійної компетенції, рівня соціально-професійної мобільності, конкурентноздатності на ринку праці та в різних сферах виробничої діяльності.

Актуальність досліджень визначається потребами педагогічної науки і практики в пошуках шляхів удосконалення підготовки фахівців фізичної культури і спорту в системи вищої освіти відповідно з вимогами модернізації і гуманізації освіти. Процес реформ вищої школи, який розпочато в Україні потребує прогресивних методично підтверджених концепцій, педагогічних технологій і оволодіння ними фахівцями фізичної культури і спорту.

Ми можемо зазначити, що основними структурними елементами педагогічної компетентності є: теоретико-педагогічні знання, практичні вміння, особистісні якості фахівця. Теоретико-педагогічні знання передбачають зміст психолого-педагогічних знань, які визначені навчальними програмами.

Психологічно-педагогічна підготовленість складається із знань методологічних основ і категорій педагогіки; закономірностей соціалізації і розвитку особистості; суті, цілей і технологій навчання та виховання; законів анатомо-фізіологічного і психічного розвитку дітей, підлітків, юнацтва. Вона є основою формування гуманістично-орієнтованого мислення фахівця.

Психолого-педагогічні і спеціальні знання є необхідною умовою професійної компетентності. Практичне розв'язання педагогічних завдань забезпечують уміння і навички, передумовою яких є теоретико-практичні і методичні знання.

В процесі підготовки фахівців фізичного виховання слід відзначити такі їх основні функції: компенсаторна, здійснює виправлення недоліків функціонування попередньої освіти; розвивальна, яка організовує професійній і загальнокультурний розвиток особистості; адаптивна, сприяє пристосуванню слухачів до вимог соціального середовища; організаційна, полягає в раціональній організації вільного часу фахівця для його самоосвіти.

Зазначимо, що у процесі впливають такі методологічні проблеми підготовки фахівців, а саме: проблеми з проектуванням структури і змісту підготовки фахівця фізичного виховання у відповідності з його професійною діяльністю; з відсутністю

чіткого розуміння цілей, структури, змісту педагогічного проектування; з використанням принципу гуманізації; з різноманітністю і пластичністю форм і методів при організації системи професійної підготовки фахівців фізичного виховання.

Важливим компонентом у формуванні фахівця є навчально-виховний процес, який зі студентської лави формує спеціалістів. На успішне втілення принципів гуманізації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, окрім обов'язкових курсів з психології та педагогіки, слід включити різні спекурси.

Грунтові знання з педагогіки та психології сприятимуть виробленню у фахівців фізичного виховання таких необхідно важливих рис, як доброзичливість, повага до молодих людей, до їхнього прагнення навчатися, уважне ставлення до їхньої ініціативи, тактовність у спілкуванні, послідовна і постійна вимогливість, терплячість до помилок, готовність допомогти та інші.

Педагогічні знання сприяють оптимізації навчально-виховного процесу, допомагають фахівцю знайти і підібрати прогресивну педагогічну технологію, надати освіті випереджального характеру, тобто націлити її на майбутнє, на розв'язання проблем сучасності, розвиток творчих здібностей учнів, формування у них нового способу мислення та дій.

Психолого-педагогічні знання допомагають фахівцю подолати психологічний бар'єр до нового; інноваційного; розвивають вміння проектувати свою діяльність; структурувати соціально-культурний досвід на рівні знань, норм, цінностей; навчають педагогічному спілкуванню.

Основою педагогічного спілкування є педагогічний діалог. Для ефективності діалогу фахівець повинен володіти такими вміннями, а саме: ставити мету спілкування і добиватися її досягнення; формулювати систему питань до співбесідника; аналізувати відповіді співбесідника і будувати подальший діалог з ним, враховуючи його знання, настрої та практичний досвід у використанні варіативності ситуацій; прагнути взаєморозуміння у спілкуванні, реагувати на форму висловлення співбесідника; відчувати психологічний стан співбесідника орієнтуючись на зовнішні ознаки тощо.

В умовах вузівської підготовки, необхідно озброїти студентів основами педагогічної майстерності, педагогічної культури та педагогічних компетенцій за допомогою спеціально організованої системи навчання, при цьому особлива увага

приділяється педагогічній практиці. Педагогічна практика потребує нових удосконалених форм організації та проведення. Під час педагогічної практики студенти набувають стартовий (базовий) рівень педагогічної компетентності: отримання знань по спеціальним дисциплінам; психолого-педагогічні знання; знання по методиці викладання. Всі ці знання трансформуються у складне багатофакторне явище – педагогічна компетентність. Для удосконалення педагогічної компетентності студентів застосовуються різні моделі організації професійної підготовки студентів, але необхідно створювати моделі з поетапним входженням в професійну діяльність, особлива увага приділяється – навчально-методичному забезпеченню.

Відзначимо, що професійні підготовка фахівця має включати в себе також психолого-орієнтований професійний підбір. На основі професійного підбору можемо сформулювати основні особливості підготовки фахівців фізичного виховання, такі як: аналіз діяльності фахівця фізичного виховання має бути сфокусований на моментах роботи, які викликають проблеми та труднощі, а не охоплювати сукупність його професійних та педагогічних функцій; серед професійно важливих характеристик фахівця фізичного виховання необхідно виділяти ті якості, що важко розвиваються і погано компенсуються у професійно-педагогічній діяльності та котрі є необхідними для вирішення професійно-педагогічних задач; професійно важливі характеристики фахівця фізичного виховання, які можна розвивати і формувати шляхом навчання і тренінгів, необхідно враховувати при розробці спеціальних навчальних курсів та обов'язково включати їх в навчальний процес підготовки фахівців; професійно важливі якості, компенсовані за рахунок індивідуального стилю діяльності особливості фахівця, можуть бути основою для вибору конкретної предметної спеціалізації в підготовці і подальшій професійній діяльності фахівця [2; 3; 4; 10].

Важливо зазначити, що професійна компетентність фахівця складається з мотиваційного, комунікативно-інформаційного, операційно-діяльнісного компонентів. Так, у свою чергу, мотиваційний компонент спрямований на розвиток творчого потенціалу, здатності до рефлексії, прагнення до наукового пошуку, постійного самовдосконалення і самореалізації. Комунікативно-інформаційний компонент сприяє накопиченню знань про методику організації та здійснення професійної підготовки

фахівців; знання норм професійної етики, когнітивної психології, психології; особливості сучасних інноваційних педагогічних та інформаційних технологій тощо. Операційно-діяльнісний компонент передбачає накопичення вмій та навичок оперувати набутими знаннями в майбутній професійній діяльності.

Слід зазначити, що система професійної підготовки фахівця вимагає посилення ролі педагогічної та тренерської практик, введення курсів і тренінгів з розвитку і формування організаційних, комунікативних та інших професійно важливих психологічних якостей особистості.

Впровадження в навчально-виховний процес новітніх технологій неможливе без ретельної підготовки фахівців фізичного виховання з новою педагогічною свідомістю. Слід збільшувати арсенал організаційних форм проведення занять, у першу чергу неформальних. Перевагу слід надати самоаналізу, моделюванню, конструюванню, проблемним та ситуаційним завданням, навчанню пошуку альтернативних рішень. Організація роботи передбачає варіативність змісту навчання, певний ступінь його вибору студентом. Тому діаголічний підхід в широкому розумінні дає плідні результати у системі професійної підготовки викладачів.

Виділяємо ще один ваговий компонент, який важливо враховувати у формуванні сучасного фахівця та який є особливо актуальним – це фахові знання. Кожен фахівець має володіти системою знань зі спеціальності.

Важливим є те, що він має постійно оновлювати свої знання, займатися самоосвітою. Самоосвіта має включати такі аспекти, як: читання літератури з фаху; слідування за теле- і радіопередачами та новинами; робота з електронними джерелами інформації; зокрема робота в Інтернеті. Також фахівець фізичного виховання має бути всесторонньо розвиненою особливістю і, окрім фахової інформації йому необхідно цікавитися процесами, які відбуваються в сучасному суспільстві та світі.

Отже, основними компонентами формування професійної компетентності фахівця фізичного виховання є: державна кадрова політика; навчально-виховний процес; педагогічні знання; психологічні знання; фахові знання; всебічний розвиток.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Можемо зробити висновок, що фахівець фізичного виховання повинен володіти певними особистісними якостями, соціально-психологічними рисами, педагогічними рисами і педагогічними здібностями. Для підготовки фахівців

фізичного виховання слід розробляти її методологію, теорію та здійснювати практику з обов'язковим включенням технологічних і людинознавчих знань в галузі педагогіки, психології та фізичного виховання.

Доведено, що лише сукупність таких компонентів, як педагогічні, психологічні, фахові, різносторонні знання, вміння та навички, є запорукою професійного росту та формування професійної компетентності фахівця фізичного виховання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Адольф В. Профессиональная компетентность современного учителя: монография / В. Адольф. – Красноярск: КГУ, 1998. – 310 с.
2. Зимняя И. Компетентностный подход: Каково его место в системе современных подходов к проблемам образования. (теоритико-методологический аспект) / И. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2006. – №8. – С. 20–26.
3. Кузьмина Н. Профессионализм личности преподавателя / Н. Кузьмина. – М.: АПН, 1990. – 149 с.
4. Матушанский Г., Цвенгер Ю. Основные характеристики психолого-педагогической подготовки и переподготовки преподавателя высшей школы на современном этапе / Г. Матушанский, Ю. Цвенгер // Психологическая наука и образование. – 2001. – №2. – С. 26–31.
5. Маркова А. Психологический анализ профессиональной компетентности учителя / А. Маркова // Советская педагогика. – 1990. – №8. – С. 82–88.
6. Мороз О. Педагогіка і психологія вищої школи: навчальний посібник / О. Мороз, О. Падалка, В. Юрченко // [за ред. О. Мороза]. – К.: НПУ, 2003. – 267 с.
7. Нісімчук А. Сучасні педагогічні технології: навчальний посібник / А. Нісімчук, О. Падалка, О. Шпак. – К.: «Просвіта», 2000. – 368 с.
8. Овчарук О. Ключові компетентності: Європейське бачення / О. Овчарук // Управління освітою. – 2004. – №2. – С. 6–9.
9. Пометун О. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентісного підходу українській освіті / О. Пометун // Компетентісний підхід в сучасній освіті, світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / [під заг. ред. О. В. Овчарук]. – К., 2004. – С. 66–72.
10. Щербань П. Сутність педагогічної культури / П. Щербань // Вища освіта України. – 2004. – №3. – С. 67–71.

REFERENCES

1. Adolf, V. (1998). *Professyonalnaya kompetentnost sovremennogo uchytelya*. [Professional competence of a modern teacher]. Krasnoïarsk.

2. Zymnyaya, Y. (2006). *Kompetentnostnij podhod: Kakovo ego mesto v sisteme sovremennykh podhodov k problemam obrazovaniya*. [Competency-based approach: What is its place in the system of modern approaches to the problems of education]. Moscow.

3. Kuzmyna, N. (1990). *Professyonalizm lychnosti prepodavatelya*. [Professionalism of the teacher's personality]. Moscow.

4. Matushanskyu, H., Tsvenher, Yu. (2001). *Osnovnye kharakterystyky psikhologo-pedahohicheskoy podhotovky u perepodhotovky prepodovatelya vushey shkolu na sovremennom etape*. [The main characteristics of psychological and pedagogical training and retraining of a higher school teacher at the present stage]. Moscow.

5. Markova, A. (1990). *Psikhologicheskyy analiz professional'noy kompetentnosti uchitelya*. [Psychological analysis of teacher professional competence]. Moscow.

6. Moroz, O. (2003). *Pedahohika i psykhohihiya vyshchoyi shkoly*. [Pedagogy and psychology of high school]. Kyiv.

7. Nisimchuk, A. (2000). *Suchasni pedahohichni tekhnolohiyi*. [Modern pedagogical technologies]. Kyiv.

8. Ovcharuk, O. (2004). *Klyuchovi kompetentnosti: Yevropeyske bachennya*. [Key competences: A European vision]. Kyiv.

9. Pometun, O. (2004). *Dyskusiya ukrayins'kykh pedahohiv navkolo pytan zaprovadzhennya kompetentisnoho pidkhodu ukrayinskiy osviti*. [Discussion of Ukrainian Educators on Issues of Introduction of Competent Approach to Ukrainian Education]. Kyiv.

10. Shcherban, P. (2004). *Sutnist pedahohichnoyi kultury*. [The essence of pedagogical culture]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛОСІК Вікторія Георгіївна – викладач кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього фахівця.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LOSIK Victoria Georgiivna – Lecturer at the Department of Physical Education and Sports of the Donbass State Machine-Building Academy.

Circle of scientific interests: professional training of the future specialist.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2019 р.

УДК 378:780.06

DOI:10.36550/2415-7988-2019-1-185-129-133

ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5840-8178>
e-mail: music 1951@ukr.net

БУТЕНКО Тетяна Максимівна – викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2898-3294>
e-mail: t.butenko@kubg.edu.ua

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТА У СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Рівень професійної підготовки студентів музично-педагогічної спеціальності у класичних та педагогічних університетах залежить від рівня організації освітнього процесу відповідно до чинної освітньо-професійної програми та запитів суспільства.

Оскільки всі види фахової діяльності музичного педагога в середніх закладах

освіти безпосередньо пов'язані з грою на музичному інструменті, то важливого значення у навчанні майбутніх учителів музичного мистецтва в університеті надають саме інструментально-виконавській підготовці, яка здійснюється з метою підготовки компетентних конкурентоспроможних фахівців у галузі загальної музичної освіти, здатних забезпечити навчання, виховання й розвиток школярів засобами музики.